

Bel Leerdammer FarmWalk-groep:

Studeren op roterend standweiden

Sturen met bijvoeding voorkomt te grote schommelingen in melkproductie. Iedere dag een nieuw perceel houdt de koeien tevreden en bevordert de hergroei. Het nieuwe weiden: roterend standweiden. De FarmWalk-groep Zwolle en omstreken wil zijn koeien zoveel mogelijk weiden, al boeren de meesten niet extensief.

Nu de zomer echt in zicht komt, krijgen de deelnemers aan de FarmWalk-groep Zwolle en omstreken te maken met minder snelle grasgroei. Het gras gaat schieten en droogte dreigt in deze tijd van het jaar ook vrijwel altijd. De gevolgen van nattigheid hebben ze allemaal ervaren bij de start van het weideseizoen dit jaar. Vertrapping en daardoor haperende beweiding. Bovendien schokte de grasgroei van week tot week met grote pieken en dalen. Summerfeeding zou misschien makkelijker zijn, maar daarvoor hebben deze veehouders, die leveren aan Bel Leerdammer, niet gekozen. In het kader

van het duurzaamheidsprogramma van deze zuivelonderneming willen ze hun koeien zoveel mogelijk weiden, ook al boeren de meesten van hen niet extensief.

Succes FarmWalk

Ze willen grip krijgen op gras, vertelt Johan Bolks uit Hoogenweg. Precies de slagzin waarmee de Stichting Weidegang de boer op gaat. Bert Philipsen van Wageningen UR Livestock Research bijvoorbeeld. De voormalige bedrijfsleider van proefbedrijf Cranendonk (NB) is een van de pioniers

van de FarmWalk, na drie jaar een gepatenteerd begrip. Met de opgedane kennis en ervaringen in binnen- en buitenland moderniseerde Philipsen samen met de Wageningse wetenschap, DLV en PPP-advies, het bedrijfsleven en ZuivelNL de verouderde kennis van graslandgebruikssystemen. Helemaal nieuw is de kennis over de melkrobot en weidegang. Dan gaat het over het instellen van de melkrobot, de selectiepoort, de bijbehorende koerouting en het aanpassen van de hoeveelheid eiwitrijke brok. De FarmWalk is in korte tijd een begrip geworden. In 2015 deden ruim duizend

„Je zal ze de kost niet geven die het verschil tussen timothee en kweek niet weten”, aldus Bert Philipsen van WUR (met gele hes).

deelnemers voor het eerste jaar de FarmWalk, verdeeld over meer dan honderd groepen. Daarnaast volgden zo'n zeventig veehouders de training voor een tweede jaar. Tot en met 2015 zijn circa 1.600 melkveehouders getraind. Voor dit jaar heeft Stichting Weidegang de ambitie om zo'n duizend melkveehouders te trainen. Er zijn in Nederland ongeveer dertig gecertificeerde WeideCoaches.

Weiden in april lastig

De FarmWalk vindt gedurende het weideseizoen vijf keer plaats. Bij de eerste bijeenkomst kozen de veehouders van Bel Leerdammer bijna allemaal voor het systeem van roterend standweiden. Iedere dag een nieuw stuk bij een lengte van 9 tot 11 centimeter gras. Op deze manier wordt de grasgroei niet geremd en blijft het gras smakelijk. Het beweibare oppervlak wordt voor langere tijd opgedeeld in drie blokken van vijf kleinere stukken, gelijk van omvang. Bijvoeding op stal, soms aangevuld met krachtvoergrondstoffen, zorgt voor een constante melkproductie. Volop weiden gaat voor de Bel Leerdammer-veehouders te ver omdat ze werken met een automatisch melksysteem of omdat de huiskavel te klein is om een intensiever beweidingssysteem toe te passen. Geen van de veehouders melkt overigens een veestapel met honderden koeien. Begin mei, net voor het inkuilen van de eerste snee, komen ze voor de tweede keer bij elkaar. Deze keer op het bedrijf van Richard Noordman in Dalfsen. De opgedane ervaringen met weiden in april zijn wisselend, zo blijkt aan de koffietafel in de tuin. Marcel Stoel uit Kampen heeft de beweidingduur in de eerste week ingekort, zo lekker vonden de koeien het gras. Herman Pelleboer uit Mastenbroek haalt zijn koeien drie keer per dag op om het koeverkeer richting de melkrobot op gang te houden. Toen het in de laatste week van april ongewoon koud en nat werd, hebben enkelen weer opgesteld. Gerard Smook uit Dalfsen: „Dan moet je niet in de stal komen, want dan willen ze weiden.” Richard Noordman heeft toen de beweidingduur ingekort naar een uur of vier. „Neem je verlies en pak het beweidingssritme zo snel mogelijk weer op”, adviseert Bert Philipsen. „Anders wordt het gras te lang en moet je maaien.”

Weer en voederwaarde

Het weersverloop beïnvloedt de grasgroei en -opname sterk, maar kan ook de kwaliteit van het gras flink beïnvloeden. Door de vele koude nachten in april en het zonnetje op zijn tijd groeide er suikerrijk en snel verteerbaar gras. Maar met een relatief laag ruweiwitgehalte. Zodoende zakte het ureumgetal soms flink, vertelt Philipsen. Hij geeft de veehouders een kaart waarop de verschillende weertypen met bijbehorende graskwaliteit en gewenste bijvoeding is weergegeven (zie de tabel op pagina 11). Bij zonnig en warm weer met te weinig vocht is de voederwaarde duidelijk minder hoog dan bij minder warm weer en

een goede vochttoestand. De grasopname kan zelfs 20 procent variëren, afhankelijk van de graskwaliteit die gegroeid is bij verschillende weersomstandigheden. Bij koud weer en koude nachten komt er veel suiker in het gras en daardoor is de grasopname maximaal. Hoogzomer is duidelijk niet het ideale weertype voor weidegang. Dan lopen zowel de grasopname als de kwaliteit terug.

Beluchten

Het is tijd voor de FarmWalk. Bert legt uit wat de FarmWalk inhoudt. „Het is praktisch doen in de praktijk en leren van elkaar in de groep. Het gaat om kijken en meten wat er gebeurt en op basis daarvan beslissen en doen. Dat levert meer grip op het graslandmanagement en het beste beweidingresultaat.” Zo gezegd, zo gedaan. Richard heeft direct achter de stal een huiskavel van ruim 10 hectare, opgedeeld door een kavelpad in twee vrijwel gelijke delen. In een van de eerste percelen is een gedeelte wel bewerkt met de graslandbeluchter en een gedeelte niet. Op de streep af is het verschil te zien aan de kleur en de zodichtheid. „Haast te mooi om waar te zijn”, reageert Philipsen, die uitlegt dat graslandbeluchting nuttig kan zijn, maar dat voorzichtigheid is geboden. Vooral in het voorjaar loop je kans op droogteschade na beluchten. Sowieso is het maatwerk en moet je eerst een profielbeoordeling doen. De kans bestaat dat je meer kapot maakt dan je lief is. In de vroege herfst lijkt het perspectief het beste. Dan kan de grond (onder droge omstandigheden) rustig bezakken en kunnen er nieuwe wortels aangemaakt worden die de open grond doorwortelen.

Te droge kuil

Op het volgende perceel staat zoveel gras dat beweiden te laat is. En inderdaad, nadat Herman Pelleboer lukraak dwars door het perceel 14 keer gemeten heeft, blijkt er meer dan 2.000 kilo droge stof per hectare te staan in dit perceel. „Ik zou nog minstens een week wachten met maaien”, zegt hij. René Linthorst: „Maar als je te laat maait, daalt het ruweiwitgehalte.” Niet alleen de verwachte opbrengst in kilo's speelt een rol bij het juiste maaimoment. Ook de voederwaarde van het gemaaid product is van groot belang, evenals het drogestofgehalte waarmee het wordt ingekuuld. Hoe hoger het drogestofpercentage, hoe trager de vertering. Maar te droge kuilen zijn broeigevoelig en worden minder goed gevreten. Bert: „Uit cijfers van Eurofins blijkt dat de helft van de zomerkuiten te droog is. Begin mei is het risico op een droge kuil blijkbaar nog niet zo groot.” In de zomer is een eendagskuil dus niet alleen vanwege kwaliteitsverlies aan te bevelen, maar ook vanwege het risico op een te droge kuil. Richard: „Een eendagskuil maken is niet te doen. Dat is te veel werk.”

Bodeminspectie

Op naar het volgende perceel dat wordt

René Linthorst

„Niet te laat maaien.”

Gerard Smook

„14-daagse weerbericht onzin.”

Herman Pelleboer

„Drie keer daags koeien ophalen.”

Richard Noordman

„Graslandbeluchting werkt.”

Marcel Stoel

„Aprilgras soms te lekker.”

Johan Bolks

„Grip op gras krijgen.”

gescheiden van het vorige door een simpel stroomdraadje. Bert stapt er met zijn stevige rubber laarzen bovenop en drukt de draad op de grond, zodat de rest van de groep kan passeren. De grappen en praktijkverhalen over wat stroom met je kan doen, vliegen over en weer. Terug naar de realiteit van de weidegang. De koeien hebben veel vertrappt. Dat kan niemand ontgaan. Soms is er wel eens een koe met een poot doorheen gegaan. Een gedeelte dat bestemd ▶

Instraling	Temperatuur	Vocht	VEM	DVE	OEB	Pensenergie	Penseiwit	DS opname
Zonnig	Koud	Droog	1010	100	30	++++	-	100
		Nat	1050	100	50	+++	+	110
	Warm	Droog	900	90	10	++	--	85
		Nat	950	90	40	0	0	90
Bewolkt	Koud	Droog	1000	100	70	+	+	100
		Nat	1040	100	90	0	+++	110
	Warm	Droog	930	90	60	--	0	85
		Nat	950	90	80	---	++	90

Bron:
www.mijnrantsoenwijzer.nl

zou kunnen worden om te maaien is vanwege de vertrapping niet meer geschikt. Dat zou te veel zand in de kuil veroorzaken.

„Had je het niet kunnen rollen?” vraagt Gerard Smook aan Richard. Richard: „Dat moet je precies op het goede moment doen, anders heeft het een averechts effect.” Bert steekt een schop in de grond en bekijkt de bewortelingsdiepte van het gras. Ook wordt een 50 centimeter lange prikstok in de grond geduwd. Er blijkt op 30-40 centimeter diepte een ondoordringbare laag te zitten. Bert maakt ook van de gelegenheid gebruik om de kennis van grassoorten te testen. „Je zal ze de kost niet geven die het verschil tussen kweek en timothee niet weten”, reageert hij als er timothee uit de graspollen te voorschijn komt. Kweek verschijnt pas later in het seizoen, als er gemaaid is en het droog wordt.

Mest en smaak

Als de huiskavel na een rondom is geïnspecteerd en de staldeuren weer in zicht komen, vraagt Bert de veehouders om advies

aan hun collega Richard. Waar weiden en waar maaien? Er is gras genoeg. De conclusie luidt dat je kunt sturen met bijvoeding en de keuze hebt voor langer weiden of het beweidingblok kleiner maken. „Hoe nu verder met de bemesting?” vraagt Marcel. „Elke drie weken 100 kilo KAS?” „Is zout aan te raden?” wil René weten. Vragen die later dit seizoen uitgebreid aan bod zullen komen, als de smakelijkheid afneemt en de maximum toegestane hoeveelheid (kunst)mest in zicht komt.

„Rijdt in ieder geval geen drijfmest op een perceel dat wordt beweide. Bemesten naar onttrekking. Dus drijfmest na de eerste snee alleen naar maaiperceelen. Niet na maaien, maar na weiden, dus voordat je gaat maaien. Dat voorkomt ook problemen met de smakelijkheid”, luidt het advies van Bert.

Breed kavelpad

Op weg naar de stal waar wordt bijgevoerd, komt het kavelpad ter sprake. Bij automatisch melken en weidegang moet er voldoende

ruimte zijn voor de koeien om elkaar te passeren. Anders dreigen er problemen, vooral met ranglage koeien. Ook is het niet praktisch als het kavelpad de route doorkruist die de voermengwagen aflegt. „Met Jerseys kun je met een minder groot kavelpad volstaan”, grapt Gerard.

Terug in de tuin aan de koffietafel komen ook zorgen ter sprake. De rekening van de loonwerker voor het inkuilen kan een fors bedrag zijn, bij de huidige historisch lage melkprijs. Volop weidegang reduceert de kosten. Bovendien is stalmelk anno 2016 alleen nog op de spotmarkt te verkopen. Bert vertelt hoe ze er in Nieuw-Zeeland mee omgaan, als de melkprijs in een dal terechtkomt. Afgelopen winter was hij in Nieuw-Zeeland, om inspiratie op te doen in het land dat bekend staat om zijn weidegang en schommelende melkrijzen. „De laatste jaren is daar extra bijgevoerd en met krachtvoer gevoerd om de melkproductie op te schroeven, toen de melkprijs hoog was. Maar nu wordt bijvoeding en krachtvoer net zo snel weer afgebouwd.” ■

„Rijdt in ieder geval geen drijfmest op een perceel dat wordt beweide. Dat voorkomt problemen met de smakelijkheid”, aldus Philipsen.

Grasgroei meten en voorspellen

Op de website van de Stichting Weidegang publiceert de Weideman iedere vrijdag in het groeiseizoen cijfers over de grasgroei, verspreid over zes verschillende grondsoorten in heel Nederland en onderverdeeld in percelen met meer en minder dan 1.700 kilo droge stof per hectare. Een gesloten gewas groeit immers vanwege het bladoppervlak sneller dan een gewas met een geringe massa. Ook de bodemtemperatuur wordt vermeld, evenals de voederwaarde. Bij een bodemtemperatuur van 8 graden begint de gras-

groei op gang te komen. Bedraagt de bodemtemperatuur 25 graden, dan stopt de grasgroei volledig. Door de bodemtemperatuur en grasgroei- en kwaliteitscijfers te volgen, ontstaat een beter beeld van het grasaanbod. De grasgroei-curve schiet in het voorjaar de lucht in naar maximale groei, meestal in mei, om daarna langzaam af te vlakken. Gemiddeld groeit er in mei 80 kilo droge stof per hectare per dag, in de zomer 60 kilo droge stof per hectare en 40 kilo in het najaar. In zeer groeizame weken kan de grasgroei

oplopen tot 150 tot 200 kilo per hectare. Maar het is moeilijk te voorspellen. Wageningen Livestock Research werkt aan een grasgroei-computermodel, dat de grasgroei 14 dagen vooruit inschat op basis van de 14-daagse weersverwachting. Dankzij de snel toenemende en immense rekenkracht van weercomputers neemt de betrouwbaarheid van de 14-daagse weersverwachting ook snel toe. Heftige (onweers) buien die wateroverlast veroorzaken, zijn veel minder goed te voorspellen.